

Verlag FRDO Intern Seminarie

Het gebruik van biomassa voor energiedoelinden: economische, sociale en ecologische kosten en baten en de toepassing van duurzaamheidscriteria

De presentaties van de verschillende sprekers zijn te vinden op onze website www.frdo.be > fora > intern seminarie biomassa.

Justus von Geibler (Wuppertal Institute).

Production and use of biomass: high volumes for whom?

http://www.frdo.be/fora/fora_docs/CFDD_Biomass_vonGeibler_03102007.pdf

Jehan Decrop (CSC)

Een vraag ter verduidelijking: het potentieel op globale schaal: gaat het hier om veronderstellingen? Wat met land dat momenteel nog niet wordt gebruikt voor landbouw?

Antwoord: de verschillende scenario's die bekeken werden geven een verschillende beeld. Veel hangt af van het scenario. Maar de conclusie is wel dat het potentieel enorm is, maar dat de EU ook een onevenredig groot deel van de productie inneemt. Dat is nu al het geval, de EU zit nu al ver boven een "eerlijke aandeel" wat landgebruik betreft. Een optie daar is bvb het gedeelte van de landbouwgrond dat nu gebruikt wordt voor het telen van veevoerders om te schakelen naar grond voor de teelt van energiegewassen.

Isabel Chaput (Essenscia)

Het gebruik van palmolie steeg in Duitsland op korte tijd met 25%. Is dit een gevolg van een subsidiebeleid?

Antwoord: dit is inderdaad het geval, maar ook door de prijs voor deze olie op de markt, die is momenteel relatief laag. Biobrandstoffen bijvoorbeeld zijn momenteel nog niet commercieel zonder subsidies.

Bram Claeys (BBL)

Ook het Europees milieubureau berekende het potentieel van biomassa voor de energieproductie, en die heeft een andere uitkomst. Hoe komt dit? En wat met het potentieel van biomassa op een efficiënte manier geproduceerd en wat met bvb algen?

Antwoord: wat het Europees Milieubureau betreft, zij brengen import niet in rekening terwijl dit het grootste deel van het totale pakket biomassa is. Import moet meegerekend worden. Bovendien menen wij dat de gehanteerde productiecijfers te hoog liggen. Mariene productie is inderdaad een mogelijkheid en heeft op lange termijn misschien zelfs het grootste potentieel, maar dit blijft onzeker.

Gustav Resch

Environmental balance: applications of biomass.

[http://www.frdo.be/fora/fora_docs/Environmental%20balance%20of%20bioenergy%20\(Resch-EEG,%20Brussels%2003-10-2007\).pdf](http://www.frdo.be/fora/fora_docs/Environmental%20balance%20of%20bioenergy%20(Resch-EEG,%20Brussels%2003-10-2007).pdf)

Jean-Pascal van Ypersele de Strihou (UCL)

Bij de productie van biomassa wordt algemeen veel meststof gebruikt wat leidt tot een heel hoge uitstoot van N₂O (lachgas, een broeikasgas). De CO₂ winst wordt zo ongedaan gemaakt. Kunt u dit bevestigen aan de hand van het door u gebruikte model.

Antwoord: de mogelijkheid dat de uitstoot van N₂O de CO₂ winst te niet doet is inderdaad een mogelijkheid. In ons model hebben we deze N₂O uitstoot ook bekeken. We makten een opsomming van de uitstoot van CO₂, N₂O en methaan. Wanneer we uitgaan van BAT en gewassen op een duurzame manier produceren. Het resultaat hangt af van de veronderstellingen die we maakten.

Richard Doornbosch

Biofuels: is the cure worse than the disease?

http://www.frdo.be/fora/fora_docs/Presentation%20Belgian%20Council%20for%20Sustainable%20Development.pdf

Brigitte Gloire (Oxfam Solidarité)

Hoe komt het dat u uitgaat van een dalende prijs voor gewassen?

Antwoord: we gaan hier uit van een studie van het IEA. In realiteit is het wel zo dat momenteel de prijzen stijgen.

Kyriakos Maniatis

EU policies on biomass and international activities.

http://www.frdo.be/fora/fora_docs/2007%20KM%20Biomass%20Brussels%20Presentation.pdf

Vragenronde

Pierre Hermans (Belgische Petroleumfederatie)

Dhr. Maniatis heft andere conclusies betreffende het biomassa potentieel dan Dhr. Doornbosch. Wij maken ons dan ook zorgen over de plannen van de EU om tegen 2020 10% biobrandstof te mengen in gewone brandstof en daarbovenop een reductie van 10% BKG uitstoot. Deze verplichtingen kunnen we nakomen aan de hand van de cijfers die u presenteert. Maar wat indien de door u vooropgestelde cijfers verkeerd zijn? Een bijkomende vraag is: het enige mogelijke vangnet om problemen te vermijden is blijkbaar een duurzaamheidscertificering. Maar wat zijn de intenties van de Europese Commissie op dit vlak?

Antwoord dhr. Maniatis: Het objectief is om zoveel mogelijk biomassa te gebruiken onder duurzame voorwaarden. Zo werkt Nederland al aan DO criteria en kent het navolging door het VK en Duitsland. Maar dit kan niet onder WTO reglementering. Indien we dit toch proberen, wacht ons een ellenlange procedure die we waarschijnlijk verliezen. De beste manier om certificering uit te werken is op lidstatenniveau en deze dan te gebruiken om biomassa te ondersteunen. Bvb kan een gedifferentieerde belasting worden gegeven op brandstoffen voor transport waarbij rekening wordt gehouden met de totale uitstoot van broeikasgassen. Een volle tax voor een uitstoot van 70% van, 50% tax voor een uitstoot die tussen 50 en 70% ligt. Wat de WTO betreft is het zo dat de EU andere landen niet kan opleggen hoe ze hun productie moeten aanpakken, maar de EU kan wel intern een aantal maatregelen nemen, die ook de 10% doelstelling mogelijk maken.

Jehan Decrop (CSC)

Wat ontbreekt is de sociale dimensie binnen dit biomassa verhaal. De CSD 15 had als onderwerp Duurzame energie. In een *side event* kwamen ook biobrandstoffen en werkomstandigheden aan bod. Daaruit bleek dat bij de productie van suikerriet (hier voorgesteld als één van de meest rendabele manieren voor de productie van biobrandstof) Cargill momenteel alles opkoopt en arbeiders vraagt de productiviteit enorm op te drijven van 5 naar 20 ton per dag per persoon. Sinds enkele jaren loopt het aantal doden bij de productie dan ook op. Dergelijke sociale aspecten zouden ook moeten worden opgenomen bij certificering.

Antwoord Doornbosch: Dit zou moeten uitgewerkt worden in een internationaal beleidskader. Sociale werkomstandigheden werden in Nederland bvb wel op genomen in de certificering.

Antwoord Maniatis: Een groot probleem is dat de EU niet in de WTO of aan andere landen kan zeggen hoe te produceren. Een dergelijke aanpak moet in een internationaal context gebeuren.

Antwoord Justus von Geibler: Certificeringschema's nemen al een aantal zaken in beschouwing, zoals de RTSP0 (round table on sustainable palm oil). Het aandeel van gecertificeerde producten is erg laag. De directe effectiviteit van certificering is bovendien laag door een verplaatsingseffect. Indirect leiden certificeringen zoals de RTSP0 tot discussies in Maleisië en Indonesië voor certificering. Dit is een manier om ook in die landen certificering te promoten. Certificering heeft dus eerder een indirect dan een direct effect.

Richard Doornbosch (OECD)

De doelstellingen door Dhr. Maniatis gaan uit van een optimaal gebruik van biomassa op korte termijn. Deze zijn haalbaar indien er een stabiele markt is. Maar waarom zijn criteria voor het gebruik van biomassa en RES nodig. Waarom gaan we niet uit van een doelstelling voor reductie van broeikasgassen en bepalen we van daaruit wat de beste manier is om dit te bereiken?

Reactie Justus von Geibler:

Een vergelijkende LCA van energiegebruik en materiaalgebruik van biomassa levert als resultaat op dat het vanuit milieuoogpunt beter is om eerst biomassa in materiaaltoepassingen te gebruiken en pas daarna als bron van energie. Ook qua werkgelegenheid levert dit betere cijfers op. Wat DG energie betreft: hoe ziet men de integratie in DG van deze twee manieren van gebruik van biomassa.

Reactie Kyriakos Maniatis:

Wat de vraag voor DG energie betreft. Er is 1 Commissie, die gezamenlijk met beslissingen naar buiten treedt. De Commissie is er zich van bewust dat het beste gebruik van biomassa inderdaad voor materiaaltoepassingen is. Bvb hout in de bouw. Maar de EU heeft momenteel een energieprobleem, geen materiaalprobleem. De Commissie staat ook tegenover de lidstaten, die ook vaak lang doen over het uitvoeren van een reglementering. Fossiele brandstoffen moeten vervangen worden en er is nu eenmaal niets anders dan RES of de nucleaire piste. Daarom krijgt biomassa een zo belangrijke plaats toebedeeld.

Waarom dan echte cijfermatige doelstellingen en geen reductie van broeikasgassen. Dit principe van uitstoot van broeikasgassen is een nieuw principe dat een goede 5 jaar bestaat. Het energiebeleid van de EU wordt al sedert de jaren 70 sterk uitgebouwd met subsidies voor kernenergie en kolen. Bedoeling is biomassa via deze doelstellingen en subsidies een gelijkwaardige plaats te geven. Hopelijk zijn deze subsidies niet blijvend nodig, maar dit echter voorlopig nog wel het geval. Windenergie is nu 100% commercieel en heeft daarom overal succes.

Reactie Gustav Resch:

Het gaat om energieveiligheid en jobs. Maar bovendien moet het gaan over een verminderd verbruik van energie, emissiehandel, nieuwe technologieën, ... Alles op 1 energiebron zetten brengt ook kosten met zich mee. Vraag is: hoe gaan we in de nabije toekomst in onze energiebevoorrading voorzien.

Bram Claeys (BBL)

Wat het materiaalgebruik betreft stelt DG TREN dat de enige driver de energieproblematiek is. Maar het gebrek aan fossiele brandstoffen opvangen met biomassa dat ook voor materiaaltoepassingen gebruikt wordt.

De presentatie die we vandaag zagen zijn verontrustend. Conclusie is over de hele lijn om een certificering op te bouwen. Daar wordt nu al lang over gepraat zonder dat er iets gebeurt. Het is tijd om winners en losers te selecteren en tot een integratie te komen van een bindend beleid binnen de WTO.

Antwoord Maniatis:

Materiaalgebruik en biobrandstoffen gaan hand in hand. Wat het vele praten en het weinig actie ondernemen betreft. Een beleid wordt niet op 1 dag gemaakt. Maar ondertussen nemen een aantal landen zoals Nederland, VK, Duitsland al initiatieven. Wat uiteindelijk wel kan leiden tot een voorstel vanuit de Commissie voor een meer globale aanpak. Wat de WTO betreft: een dergelijke vraag en strijd zouden we verliezen van de VS en Brazilië. Bovendien was er tot voor het biomassa voor energie verhaal helemaal geen probleem met biomassa. Voor biomassa die voor ander doeleinden werd gebruikt, wordt ook geen certificering gevraagd. Een probleem dat ook een oplossing verdient.

Reactie Justus von Geibler:

Dringende actie is nodig ook betreffende de WTO. Momenteel worden biobrandstoffen nog niet in grote hoeveelheden verhandeld en zijn maatregelen op WTO niveau nog mogelijk. Wanneer de handel in volume toeneemt wordt dit steeds moeilijker. Een ander probleem is dat de vraag naar welke bronnen te gebruiken voor energie niet las kan worden gezien van energie-efficiëntie. De beste energie is die we niet gebruiken. Maar daarvoor is een drastische verandering in levensstijl voor nodig.

Roland de Schaetzen (Natagora)

Er is inderdaad 1 Commissie, maar er is ook binnen de EU het engagement om het verlies aan biodiversiteit terug te dringen. Wij zien hier een conflict tussen dit biodiversiteitsengagement en de ambities op vlak van biomassa. Nu reeds gaan een heleboel vogelbestanden achteruit.

Reactie Maniatis:

Er is inderdaad 1 Commissie, maar wel een hele reeks aan beleidsvisies. De Commissie probeert op de best mogelijke manier de belangen van de EU en zijn burgers te verdedigen. Wat de biodiversiteit aangaat is het verdwijnen van soorten niet het gevolg van biomassa. Nogmaals voor de komst van biomassa als energiebron werden over biomassa geen dergelijke vragen gesteld.

An Heyerick (VODO)

We zagen een heleboel studies over de toekomst van het gebruik van biomassa. Werd in deze scenario's ook rekening gehouden met een stijgende vraag in het Zuiden. Heeft dit gevolgen voor de bevoorrading wereldwijd en het potentieel voor de EU.

Reactie Doornbosch:

Met de grote groeilanden hebben wij rekening gehouden, vooral China en India. De energievraag is gebaseerd op een positief beeld, waarbij de ontwikkelingslanden de kloof dichten. De drivers in de modellen zijn de ontwikkelingslanden en een stijgende vraag naar energie.

Johan Bosman (KWIA)

In 2006 keurde de Europese Commissie de *policy coherence for development* goed. Hoe wordt dit in het energiebeleid gereflecteerd en hoe past de promotie van biomassa daarin?

Reactie Maniatis:

Het merendeel van de biomassa bronnen bevinden zich in de EU. De ambitie is om lokale hulp voor ontwikkelingslanden te bieden en hen op die manier verder te helpen bij hun economische ontwikkeling.

Conclusies voorzitter Dries Lesage.

De boeiende en grondige presentaties van vandaag geven een goed globaal beeld van de kansen, problemen en knelpunten die in de sector bestaan. Het lijkt er op dat de vooropgestelde doelstellingen en ambities in verband met biomassa, er toe zouden kunnen leiden dat we qua duurzaamheid in de problemen komen. Maar de problematiek blijkt ook ingewikkelder en genuanceerder dan dat. De vragen rond

duurzaamheid liggen reeds op tafel bij de EU en internationale instanties. Men is op dat vlak blijkbaar al redelijk vergevorderd, het is nu zaak er het beste van te maken.

Dit betekent echter niet dat het werk afgerond is. Er blijft nog veel te doen, waarbij zowel staten als stakeholders de mogelijkheid hebben om een beslissende rol te spelen bij het invullen van de toekomstige aanpak van de problematiek en het uitwerken van criteria. De FRDO is bij uitstek een forum om in een breed overleg de problematiek van naderbij te bekijken. Hoe zien we de toekomst en hoe kunnen we de participatie aan een duurzame uitbouw van deze sector vanuit België mee vorm geven? Daarbij dient opgemerkt dat het om een Multi-level probleem gaat, waarbij de EU ook moeite heeft om er bvb bij de WTO bindende criteria door te krijgen.

Ieder van ons kon vandaag aan de hand van deze presentaties zijn eigen mening en ideeën over de problematiek meer vorm geven. Het is nu de bedoeling om samen de opvolging van het dossier aan te vatten.